
ERDŐS ÁKOS

A rendészeti tisztté válás első nehézségei – A gyermeki elképzelések találkozása a realitással

---

ÖSSZEFOGLALÓ

A rendészeti hivatás nagyon sok gyermek álma. Az egyenruha, a fegyverek, a rendészeti munka során alkalmazott speciális eszközök már gyermekkorban vonzóvá teszik a pályát. Később, a felsőfokú tanulmányok megkezdése előtt sok fiatal továbbra sem adja fel álmait, így tanulmányait a rendészeti felsőoktatásban kívánja folytatni. Az utóbbi időben ugyanakkor azt tapasztaljuk, hogy a rendészeti tiszt pályát választó fiatalok jelentős része már a felvételi eljárás során elbukik, vagy azt követően rövid időn belül elhagyja a pályát.

Jelen tanulmány azt vizsgálja, hogy milyen tendenciák figyelhetők meg az utóbbi években a rendészeti felsőoktatásba jelentkező fiatalok bejutási eredményeiben. Továbbá arra keressük a választ, hogy a felvételi eljárás során nyújtott rossz eredmények és a korai pályaelhagyás mögött milyen okok lelhetők fel.

A vizsgálat során a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Karának adatait dolgoztam fel. Továbbá 65 esetben vetettem alá tartalomelemzésnek olyan jelentéseket, amelyeket pályaelhagyó hallgatók készítettek.

Annak, hogy a felvételi eljárás során sokan kiesnek, az okai összetettek. Ilyen okcsoport például a megfelelő fizikai és mentális felkészültség hiánya, esetenként pedig az, hogy a fiatalok saját képességeiket túlértékelik. A vizsgálat eredményei továbbá azt igazolják, hogy a felvételt nyert hallgatók pályaelhagyásának legfőbb okai – egyebek mellett – az alacsony kötelezettségtűrés, pályatévésztés, személyes túlvállalás, egészségügyi alkalmatlanság.

Kulcsszavak: rendészet, rendészeti felsőoktatás, pályaválasztás, pályaelhagyás, attitűd

---

GYERMEKI TERVEK – SZEREP- JÁTÉKOKTÓL A PÁLYAVÁLASZTÁSIG

A gyermek világának legmeghatározóbb tevékenysége kétségkívül a játék. A gyermek csecsemőkorától kezdve a játék során szerzi a legtöbb tapasztalatot. Történelmi

kutatások, kultúranropológiai és néprajzi vizsgálatok egyértelműen bizonyítják, hogy már a több ezer évvel ezelőtt élő természeti népek is tisztában voltak vele: a játék a gyermek legfőbb tevékenységi formája (Kéri, 2015).

Világos, hogy a gyermek kezdetekben nem azért játszik, hogy tanuljon, illetve produktívvá, értékkeremtővé váljon. A gyermek számára a játék az örömszerzés egyik formája, amelyet spontán és szabadon választható módon gyakorolhat.

A játék lényegét, forrásait és az ember életében betöltött szerepét ez idáig számos különböző elmélet próbálta kimutatni és magyarázni.¹ Együttesen szemlélve ezeket világossá válik, hogy a gyermek számára a játék nemcsak a boldogság megszerzésének forrása, hanem a fejlődés és a tanulás leghatékonyabb eszköze is egyben. Kora gyermekkorban a játék egyaránt elősegíti a szociális, fizikai és kognitív funkciók fejlődését. Lényegében tehát a játék mint „nem tudatos” tevékenység az agy megismerőképességének fejlesztését, ezáltal a világ jelenségeinek feldolgozását segíti, mozdítja előre, indirekt módon az elme tudatos funkcióinak „bejáratásával” (Balassa, 2018). A gyermek játék közben megtanulja kezelni frusztrációit, elfogadni mások véleményét, akaratát (Kun, 2013), másfelől pedig – a nyelvi-kommunikációs készségek fejlődése révén – szükségleteit, akaratát, céljait is megtanulja hatékonyan kifejezni (Balázs, 2011). A játék fontos szerepet tölt be a személyiség gazdagításában, a tanulásban, illetve az olyan gondolkodási műveletek gyakorlásában, mint az analízis, szintézis, absztrakció, általánosítás, rendszerezés, asszociáció vagy összehasonlítás. (Maárné, 2009).

Klönösen nagy jelentőségük van azoknak a játékformáknak, ahol a gyermek

különböző szerepeket vesz fel, s ezekben működik. Ilyenkor lehetősége van arra, hogy az adott szerep látószögéből tapasztalja meg önmagát, s hogy miként lehet szerepek átvételével saját identitást felépíteni (Morel és mtsai, 2000).

Az úgynevezett szerepjátékok gyökerei a csecsemőkorig nyúlnak vissza. A gyermek, születésétől kezdve legelső – lovgoltató, hintáztató, simogató, mondókázó

– játékait az anyjával játssza. Később ezek a cselekvési motívumok megjelennek a szerepjátékokban, amelyeket a gyerek a babáival vagy társaival játszik (Bús, 2013). A szerepjátékok lehetőséget teremtenek

---

az adott szerep látószögéből tapasztalja meg önmagát, s hogy miként lehet szerepek átvételével saját identitást felépíteni

---

különböző viszonyrendszerek (pl. szülő-gyermek, orvos-beteg, eladó-vevő vagy rendőr-bűnelkövető viszonyrendszer) működésének megtapasztalására. Ezekben a gyermek a játék közben elsajátíthatja, gyakorolhatja a különféle kommunikációs formákat és viselkedési normákat. „A szakirodalom szerepjátéknak azt a játéktevékenységet nevezi, amelyben a gyermek a felnőttek szerepét, tevékenységét és a felnőttek közötti viszonylatokat, sajátos játékkörülmények között: általánosított formában, képzelete segítségével és a felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újraalkotja” (Kovács, 1985, 105. o.).

Az öskortól kezdve hátrahagyott tárgyi emlékeink arról árulkodnak, hogy az első játékeszközök különböző szerszámok és munkaeszközök kicsinyített másai voltak (Maárné, 2009). Úgy tűnik tehát, hogy

¹ E dolgozatban csupán jelzem, hogy ezek az elméletek rendkívül sokfélék. A legismertebbek egy összefoglalás szerint a következők: erőfelesleg-elmélet, üdüléselmélet, esztétikai játékelmélet, biológiai (ösztönös) játékelmélet, begyakorláselmélet, *Buytendijk* elmélete, a pszichoanalízis játékelmélete, fejlődéstani magyarázat, motivációelmélet, a cirkuláris reakció elmélete, orientációsreflex-elmélet, kompenzációs magyarázat (Maárné, 2009).

a gyerekek már ekkoriban is szerepjátékokban utánozták, mintázták a felnőtt közösség szerepeit és az általuk gyakorolt tevékenységeket. Akárcsak napjainkban, amikor a gyermek a szerepjátékokban tulajdonképpen eljátssza a munkát, s a megfelelő játékeszközök, helyszínek és egyéb feltételek segítségével az adott munka jellemző mozdulatait, illetve használja az ahhoz kapcsolódó verbális kifejezéseket (Bús, 2013).

Később az egyes szerepjátékok során a gyermeknek lehetősége van arra, hogy ne pusztán egy-egy felnőtti szerepbe, hanem a nemének az adott kultúrában és korszakban megfelelő felnőtti szerepbe helyezze el magát. Horváth Imre például *A Pál utcai fiúk* című – erősen a maskulinitás „köré” írt – regényben megjelenő szerepjátékok elemzése során megjegyzi: „Az összes szerepjáték, a katonásdi, indiánosdi, a vörösingesek rabló-pandúr-játéka, a »gittegyelet« mind-mind férfiak játéktereikhez kapcsolódnak, a csatamezőhöz, a gyarmatosításhoz, a korabeli bűnüldözéshez és politikához. A játékok mozzanatai, a játékosok cselekvései hozzájárulnak maskulin identitásaik meg erősítéséhez” (Horváth, 2016, 75 o.).

Utóbb felsoroltak közül a bűnöző és bűnüldöző szerepek megjelenését kifejező szerepjátékok régóta jól ismertek a gyermeki világban. Már a Kr. e. 2494–2345 időszakból származó ősi egyiptomi síremlékeket díszítő rajzok egyike is megörökít egy olyan jelenetet, ahol a gyerekek valamiféle rabló-pandúr játékot játszanak. A festményen a „tolvaj” szerepét játszó gyermek maszkot visel, őt pedig „rendőrök” üldözik

„rendőrbottal” a kezükben, míg mögöttük őt „rab” igyekeznek éppen megszökni egy bekerített területről.²

Napjainkban is általános jelenség, hogy a gyerekek – jellemzően a fiúk – a rendőreinek szerepét magukra öltve játszanak egymással. A szerepjátékok során a rendőri szerep megjelenítése nem meglepő, hisz a gyermek a játék során azokat utánozza, azok szerepét veszi fel, akik érzelmileg közel állnak hozzá (pl. szülő, nagyszülő), ismétlődő vagy tartós kapcsolatban állnak vele (pl. rokonok, szomszédok), illetve akik tekintéllyel rendelkeznek, így például a tanár, tanító vagy a rendőr (Martin és Bush, 2000).

A gyerekkori vágyak – mint például egyenruhássá válni – sokáig meghatározó szerepet játszanak a fiatal életében. Korábbi kutatások eredményeiből

az rajzolódik ki, hogy a pályaválasztásról való gondolkodásban általános iskolás korban a gyermek számára továbbra is a vágyak, az érdeklődés állnak meghatározó helyen. A 7–8. osztályos tanulók és szüleik iskolaválasztási motivációit vizsgáló kutatás szerint (1. ábra) míg a szülők számára az elsődleges szempont, hogy az adott képzés érettségit és szakmát egyaránt biztosítson, addig a gyermekek számára az érdeklődés áll az első helyen a motivációk között. Szintén figyelemre méltó, hogy a diákok számára sokkal kevésbé fontos, hogy a saját képességeiknek megfelelő iskolát válasszanak maguknak, míg a szülők ezt is jobban szem előtt tartják (Tajtiné és Balázsné, 2010).

a festményen a „tolvaj” szerepét játszó gyermek maszkot visel, őt pedig „rendőrök” üldözik „rendőrbottal” a kezükben

² British Museum, London; BM/Big number: EA994; Registration number: 1879,1120.177

1. ÁBRA

Tanulók és szülők motivációja az iskolaválasztásnál (N=783)

FORRÁS: Tajtiné és Balázsné, 2010, 10. o.

Egy másik, hasonló kutatás eredményei pedig azt mutatják, hogy az általános iskolások (N=637) jelentős többsége számára a saját elképzelés ereje *kifejezetten nagy* (57,5%) vagy *eléggé meghatározó* (29,0%) befolyással bír a pályaválasztásban (Hutflesz, 2011). A szülői mintakövetéssel kapcsolatban a kutatás megállapította, hogy a vizsgált általános iskolások 38%-ának, bár tetszik a szülők munkája, valószínűleg más választana magának, míg további 32%-uk biztos abban, hogy nem választaná szülei munkáját (Hutflesz, 2011). Azok a gyerekek, akik úgy vélték, konkrét elképzelésük van arról, hogy a jövőben milyen tevékenységet végeznének szívesen, olyan szakterületeket jelöltek meg, mint az állatgondozó, ács, autószerelő, cukrász vagy *rendőr*.

Az előzőekhez hasonlóan általános iskolások körében, de egy évvel később, az ország más területén végzett kutatás eredményei szerint a gyerekek által vágyott és megjelölt jövőbeli 19 szakma közül az első öt helyen a *szakács, informatikus, rendőr, pincér* és *cukrász* szakmák szerepeltek (Borosán és Vartman, 2012).

Még frissebb vizsgálati eredmények arra utalnak, hogy ezek a gyerekkori sajátosságok a pályaválasztást illetően az évek elteltével alig változtak. Egy 2017-ben végzett országos szintű, 9138 fős, súlyozott mintán alapuló kutatás eredményei

továbbra is azt mutatják, hogy az általános iskolások számára a jövőbeli munkával kapcsolatban a legmeghatározóbb, hogy biztos munkahelyük legyen, ne szoruljanak segílyre és érdekes legyen a munkájuk (Hajdu, Makó,

Nábelek és Nagy, 2017). A gyermeki vágyak jelentőségét jól mutatja, hogy az iskolások továbbra is olyan szakmák iránt érdeklődnek elsősorban, mint az állatgondozó (32,7%), *számítástechnikai szakember* (29,5%), *szakács* (28,9%), *járművezető* (20,3%), *pék, cukrász* (20,3%) (Hajdu, Makó, Nábelek és Nagy, 2017). A kutatók továbbá arra a következtetésre jutottak, hogy a jövőbeli pálya *kiválasztására* jelentős a szülők befolyása is.

Később, a felsőfokú tanulmányok megkezdése előtt – a fiatalok tapasztalása, érése révén – a motiváló tényezők fontossági sorrendje némiképp átrendeződik. Egy 1307

fős mintán végzett kutatás eredményei szerint például a felsőoktatási továbbtanulás indokaiként olyan szempontok válnak fontossá, mint az egzisztenciális érvényesülés (magasabb fizetéssel, diplomásként könnyebb állást találni) és a presztízs (a diplomásokat jobban becsüli a társadalom) (Kispálné és Vincze, 2009). A jelen tanulmány szempontjából meghatározó személyi körhöz, az úgynevezett Z generációhoz³ tartozó fiatalok körében végzett, felsőoktatási motivációkat vizsgáló kutatás eredményei szintén azt mutatják, hogy a továbbtanulásra leginkább motiváló tényezők között olyanok állnak a legelső helyeken, mint a későbbi anyagi függetlenség biztosítása, a jövőbeli célok könnyebb megvalósíthatósága, az egyszerűbb munkahelytalálás vagy a biztos egzisztencia megteremtése (Juhász, 2017).

A Z generáció megjelenése a rendészeti képzésben is új kihívásokat hozott (Hege-dűs és Fekete, 2018). Sokan a középiskolai éveket követően is tovább déledgetik gyerekkori elképzeléseiket, így az egyenruhás hivatás iránti vágyukat is. A hivatásos léthez – vagy inkább az egyenruhához – fűződő pozitív attitűdöket a szülők, a környezet mellett a médiumok által sugárzott információk is képesek alakítani. Bár ennek sokan talán túlzott jelentőséget biztosítanak. Túlzó vélekedésnek gondolom például, hogy a fiatalok kellő élettapasztalat hiányában automatikusan elfogadják a látottakat és követendő mintának tekintik a filmekben, tévéműsorokban sugárzott információkat. Mindenesetre Bajomi-Lázár (2017) úgy véli, hogy a médiumok által közvetített hatás nem nagy, nem közvetlen és irányát nem lehet előre jelezni. A hivatá-

sos pályaválasztással kapcsolatos kutatások eredményei is csupán arra utalnak, hogy a rendőrök, katonák és más egyenruhás, fegyveres hivatások munkáját, életét bemutató műsorok *valamilyen mértékben* képesek hatást gyakorolni a fiatalok attitűdjére, elképzeléseire e szakmákat illetően. A baj viszont az, hogy a közvetített információ e csatornákon átszűrődve gyakran téves, hiányos vagy torz formában jut el a befogadóhoz.

Ez utóbbi oka részben az egyenruhás kultúrának a sajátos jellemzőiből ered. A rendészet esetében az olyan

---

a médiumok által
közvetített hatás nem nagy,
nem közvetlen és irányát
nem lehet előre jelezni

---

szervezetkulturális jellemzők, mint a gyanakvás (Erdős, 2018b), távolságtartás a civilektől, a sajátos rendőrnyelv (Kozáry, 2017), a szervezet tényszerűen nem ismert, mégis izgalmasnak tűnő világának képzete mind hozzá-

járulhatnak ahhoz, hogy a civilek – valós ismeretek hiányában – önmaguk alakítsák ki az egyenruhás hivatásról alkotott képet, s azt esetenként saját fantáziájuk révén színesebbé tegyék.

Kanyóné (2002) szerint az egyenruhás léthez vezető úton öt különböző pályamotivációs tényező jut kiemelt jelentőséghez:

1. Azonosulás, mintakövetés;
2. A pálya érdekességei, sajátosságai;
3. Erőbizonyítás, kompetenciapróba;
4. Objektív, szubjektív előnyök;
5. Kényszerből, kizárásos alapon történő választás.

E fentiekben belül a gyermekkori elképzelések, álmok valamilyen formában két esetben is jelentőséghez jutnak. A szerző szerint az „azonosulás, mintakövetés” ka-

³ Az 1996 (1997) és 2010 között születettek generációja

tegoriába sorolhatók az olyan motivációs források, mint a gyermekkori élmények (katonás játékok, filmhősök, regényhősök), illetve az adott szerephez kapcsolódó külső identitásjelekhez való vonzódás (pl. az egyenruha, a fegyver). „A pálya érdekességei, sajátosságai” kapcsán pedig olyan tényezők jutnak meghatározó szerephez, mint például a pálya változatosságának, mozgalmasságának, illetve kockázatának romantikája (Kanyóné, 2002).

Habár ez utóbbi vizsgálat a katonai pályát választók körében zajlott, okkal feltételezhetjük, hogy ezek a megállapítások a rendészeti pályaválasztással (pl. rendőri, pénzügyőri) kapcsolatban is megállják a helyüket. Egy 2017–2018 közötti időszakban végzett kutatás eredményei alapján, amelyben rendészeti és más közigazgatási szervek dolgozóit vizsgálták, a szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy a biztos állás reménye, a szakmai fejlődés lehetősége mellett leginkább *a munka érdekessége* vonzza a fiatalokat a közszférába (Magasvári-Szakács, 2018).

Egy rendészeti felsőoktatás iránt érdeklődő fiatalokkal korábban végzett kutatás adataiból arra következtethetünk, hogy ekkorra (18–20 éves kor körül) az egyenruha iránti vonzerő *elmosza a nemiséghez kapcsolódó, addig egyértelmű preferenciákat*. Legalábbis, ami a rendészeti tiszt hivatást illeti. Napjainkban a nappali munkarendű rendészeti tisztképzés iránt érdeklődő fiatalok nem szerinti megoszlása csaknem azonos arányú (Varga, 2014).

A tényleges pályaválasztásig eljutva tehát a rendészeti pálya, az egyenruhás hivatás motívumai számos helyen felfedezhetők a gyermekek játékvilágában, álmaiban és különböző terveiben. Tapasztalataink azt mutatják, hogy a rendészeti tiszt pályával kapcsolatban ezek a gyermeki álmok, elképzelések *sok esetben csak a pályára lépés folyamatában, a kiválasztási és felkészítési eljárásban találkoznak a realitással*, annak ellenére, hogy a rendészeti felsőoktatás képzéseire jelentkező hallgatók a rendészeti

tiszt hivatással kapcsolatban már korábban is számos csatornán keresztül valós információkhoz juthatnának (Varga, 2014). S úgy tűnik, a fiatalok terveinek, elképzeléseinek találkozási pontja a realitással – azaz a jogalkotó és a rendészeti szervek tényleges

elvárásaival – *egyre többször vezet sikertelen próbálkozásokhoz* a felvételi eljárás, illetve a rendészeti alapfelkészítési eljárás keretében.

A VIZSGÁLAT CÉLJA ÉS MÓDSZERTANA

E tanulmány célja megvizsgálni, hogy a rendészeti felsőoktatásba átvett, úgynevezett tisztjelölti jogállás⁴ bevezetése óta milyen tendenciák figyelhetők meg a rendészeti tiszt felkészítést megelőző *alkalmassági vizsgálatok* eredményeiben a megfelelést illetően, továbbá a képzés első öt hetében zajló rendészeti alapfelkészítés

⁴ A tisztjelölti jogállás a rendészeti felsőoktatás vívmányaként, 2016-tól bevezetett új jogállási forma, amely a felvételt nyert hallgatók jogállását jelöli, és sajátos átmenetet képez a hivatásos szolgálati jogviszony és a hallgatói jogviszony között (Szabó, 2018b). A tisztjelölti jogviszony, minthogy a hivatásos szolgálati és a felsőoktatási hallgatói jogviszony keresztmetszetében helyezkedik el, egy *quasi hivatásos jogviszonynak* tekinthető (Erdős, 2018a).

intenzív szakaszának – továbbiakban: *alapkiképzés* – teljesítését illetően.

E célból adatelemzés alá vontuk a rendészeti felsőoktatásba jelentkező személyek alkalmassági vizsgálatainak eredményeit a 2016–2018 közötti időszakból. A feldolgozott számadatokat, információkat részben az Oktatási Hivatal nyilvántartásaiból, részben pedig a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának adattárából nyertük ki.

A rendészeti felsőoktatásba jelentkezők alkalmassági vizsgálatával kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a felvétellel jelentkezőknek három részből álló alkalmassági vizsgálati eljárás on kell részt venniük:

- fizikai alkalmassági vizsgálat;
- egészségügyi és pszichológiai alkalmassági vizsgálat;
- orientációs beszélgetésen alapuló vizsgálat.

Az adatelemzés alá vont vizsgálati eredmények alapján következtethetünk arra, hogy az elmúlt években milyen felkészültséggel érkeztek a felvételizők a felvételi eljárásra; mennyire lehettek tisztában saját képességeikkel, felkészültségükkel, illetve alkalmasságukkal.

A rendészeti tisztai pályával kapcsolatos elképzelések és a realitás ütközésének következő – és talán a legegységertelműbb következtetésekre lehetőséget adó – színtere az alapkiképzés időszaka. A felvételt nyert hallgatók (tisztjelöltek) általában ekkor találkoznak először ténylegesen a rendészeti hivatás sajátosságaival (mint amilyen az egyenruha-viselés, a hierarchia, a parancsuralmi rendszer, a különböző konkrét kötelezettségek, a fizikai és pszichés igénybevétel).

Ennek az időszaknak a vizsgálatához az alapkiképzés során leszerelő, azaz a tisztjelölti pályát elhagyó hallgatók által elkészített jelentések *tartalomlemezését* végeztem el. A kutatás során 65 esetben kaptunk értékelhető és tartalomlemezés alá vonható jelentést. Ezek alapján az alábbi kérdésekben igyekszünk lehetséges válaszokat találni:

- Az alkalmassági vizsgálatokon „megfelelt” minősítést szerzett, majd a felsőoktatási eljárás on felvételt nyert tisztjelöltek milyen okból hagyják el a rendészeti képzést;
- Mi a szerepük a leszerelésekben a rendészeti hivatással kapcsolatos romantikus, illetve téves elképzeléseknek?

az egyenruha-viselés, a hierarchia, a parancsuralmi rendszer, a különböző konkrét kötelezettségek

Az alkalmassági vizsgálatok eredményeinek elemzése

2016 és 2018 között hazánkban a szeptemberben induló felsőoktatási képzésekre – a normál- és pótfelvételi eljárásokat egyaránt számítva – összesen 340.457 fiatal jelentkezett. 2016-ban összesen 119.525 (normál eljárásban 111.219, pótfelvételin 8306) fő, 2017-ben összesen 113.232 (normál eljárásban 111.219, pótfelvételin 7364) fő, 2018-ban pedig összesen 107.700 fő. A három év átlagát tekintve az összes felvételizőnek 2,36%-a próbált meg bejutni a rendészeti felsőoktatásba, azaz a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának valamely szakára (2016-ban a felvételizők 2,5%-a, 2018-ban és 2017-ben a felvételizők 2,3%-a).

A részletes adatokból is az látszik, hogy a rendészeti felsőoktatás iránt minden évben jelentős az érdeklődés (1. táblázat).

A túljelentkezés a nappali, államilag finanszírozott képzések esetében jellemző. A tisztjelölti jogállásban képzést folytató hallgatók e kategóriába tartoznak, azzal a

kiegészítéssel, hogy számukra a jogalkotó, speciális jogállásukból kifolyólag további jogokat, kedvezményeket biztosít, illetve követelményeket határoz meg.

1. TÁBLÁZAT

A rendészeti felsőoktatásba jelentkezők 2016–2018 között (fő)

	Összes jelentkező	Nappali képzésre jelentkezők	Valamely képzést első helyen megjelölők	Nappali képzésre felvettek ¹	Tisztjelölt jogállású (nappali képzésű) hallgatók
2016	3094	1767	2342	272	218
2017	2636	1303	2045	286	240
2018	2498	1347	1912	243	175

FORRÁS: saját szerkesztés

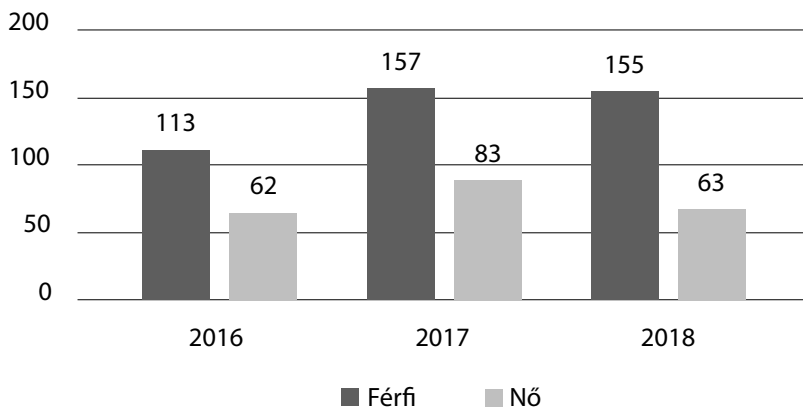
¹ A nappali képzésre felvett hallgatók között vannak olyanok is, akik, bár nappali munkarendben folytatják tanulmányaikat, nem minősülnek tisztjelölti jogállású hallgatóknak (pl. migrációs, magánbiztonsági vagy büntetés-végrehajtási szakirányokon).

A korábban említett vizsgálatokból kiderül, hogy a rendészeti hivatás iránt érdeklődő fiatalok nemi megoszlása csaknem azonos arányú (Varga, 2014). Az elmúlt

három év adataiból ugyanakkor világosan látszik, hogy a felvételi eljárás végére a nemek aránya a férfiak irányába tolódik el (2. ábra).

2. ÁBRA

A felvételt nyert tisztjelöltek nemi megoszlása (fő)

FORRÁS: saját szerkesztés

A felvételi eljárás a jelentkezést követően az alkalmassági vizsgálatokkal veszi kezdetét. A fizikai, egészségi és pszichológiai alkalmassági vizsgálat előírásait, a teljesítendő követelmények rendszerét – amelyek azonosak a rendészeti szerveknél támasztott elvárásokkal (Magasvári, 2018) – a jogalkotó határozza meg. Az egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainak fizikai, egészségi és pszichikai alkalmasságáról, közalkalmazottainak és köztisztviselőinek munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat- illetve keresőképzettség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról szóló 57/2009. (X. 30.)

IRM-ÖM-PTNM együttes rendelt (röviden: alkalmassági rendelet) meghatározza azokat a minimumkritériumokat, amelyeknek a *fizikai alkalmassági teszt* során a pályázónak meg kell felelnie. Továbbá leírja azokat a *vizsgálható egészségügyi, illetve pszichés eredetű tényezőket*, amelyek kizárják a hivatásos pályára való alkalmasságot. Az alkalmassági vizsgálat utolsó mozzanata a *pályalkalmassági orientációs beszélgetés*, amelynek során egy bizottság előre meghatározott szempontok alapján felméri a felvételiző pályamotivációit, illetve az esetleges kizáró tényezők jelenlétét.

Az effajta *alkalmassági rendszer* legfőbb ismérve, hogy:

- **egyértelmű**, minthogy a jogszabály vagy más írott norma, illetve protokoll félreérthetetlen módon (sok esetben számszerűen) kifejezi az alkalmasság vagy alkalmatlanság kategóriáinak kereteit – bár az alkalmasságot vizsgáló orientációs beszélgetés esetében aránylag széles teret biztosít a bizottság tagjainak;
- **többszintű**, tekintve, hogy a pályázó alkalmassági vizsgálata több egymást követő és egymásra épülő eljárásban zajlik;

az alkalmassági vizsgálatok inkább tekinthetők *alkalmatlanságot szűrő vizsgálatnak*

- **merev**, a jogszabályi forma ugyanis nem vagy csak nagyon korlátozott módon ad lehetőséget az egyedi elbírálásra, differenciálásra (pl. nemek vagy életkor tekintetében), továbbá maga az alkalmasságot vizsgáló rendszer egésze is csak a jogalkotói működés beindításával változtatható;
- **minimális**, tekintettel arra, hogy a vizsgálatok során az „alkalmas” minősítés megszerzése minimumfeltételek teljesítéséhez, vagy annak való megfeleléshez van kötve;
- **negatív irányú**, minthogy a vizsgálatok során nem a leginkább alkalmasokat választják ki (akik a legjobb teljesítményt nyújtják), hanem az alkalmatlanokat szűri ki, akik nem tudnak a minimumfeltételeknek megfelelni.

Mindezek által az alkalmassági vizsgálatok inkább tekinthetők egyfajta *alkalmatlanságot szűrő vizsgálatnak*, a kiválasztási rendszer egésze pedig egyfajta *leválasztási rendszernek*.

Az elmúlt évek adatai azt mutatják, hogy a meglehetősen nagy mértékű érdeklődés és jelentkezési hajlandóság ellenére a pályázók egy jelentős része végül neki sem vág az alkalmassági vizsgálatoknak. A vizsgált három évben átlagban a jelentkezők 33,5%-a meg sem jelenik az első alkalmassági teszten (2016-ban 33,4%; 2017-ben 32,6%; 2018-ban 34,5%). A visszalépések okaira azonban még csak következtetni sem tudunk, minthogy ezek a személyek a jelentkezés benyújtásán kívül a rendészeti oktatási intézménnyel nem kerülnek kapcsolatba.

Az életkor és nemek szerint differenciáló fizikai alkalmassági vizsgálat célja annak a megállapítása, hogy a pályázó

rendelkezik-e azzal a minimális fizikális, erőnléti állapottal, alapkondícióval, amely a rendészeti munkához, illetve a rendészeti tisztí képzéshez szükséges. A vizsgálat során a pályázók hét különböző mozgásformából (fekvőtámasz, hajlított karú függés, fekvonyomás, ingafutás, távolugrás, felülés, síkfutás) köteles ötöt végrehajtani azzal a megkötéssel, hogy ezek közül a 2000 méteres síkfutást kötelező mindenkinek teljesíteni, a többit szabadon megválaszthatják.

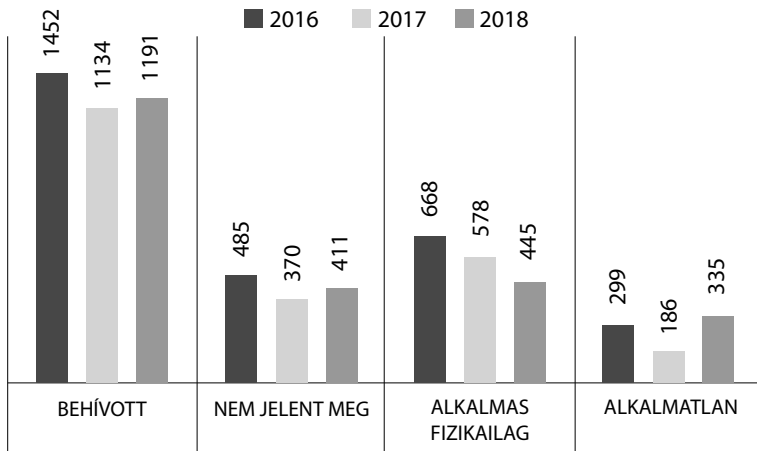
Az alkalmassági rendelet az egyes mozgásformák végrehajtásának pontos leírását

tartalmazza, továbbá a felsőoktatási intézmény a nyílt napok alkalmával lehetőséget biztosít az érdeklődők számára, hogy megtekintsék és kipróbálják az alkalmassági gyakorlatok helyes végrehajtását.

Mindezek ellenére az tapasztalható, hogy a fizikai alkalmassági vizsgálatokon évről évre jelentős a lemorzsolódás. 2016-ban a felvételizők 30,9%-a, 2017-ben 24,4%-a, míg 2018-ban 43%-a szerzett „alkalmatlan” minősítést az erőnléti vizsgálaton (3. ábra).

3. ÁBRA

A fizikai vizsgálatok eredményei 2016–2018 között (fő)

FORRÁS: saját szerkesztés

A fizikai alkalmatlanság magas arányának okai feltehetően összetettek. Annyi bizonyos, hogy a gyermekek körében végzett országos szintű, reprezentatív vizsgálatok eredményei azt mutatják, hogy a fiatalok többsége rendkívül mozgásszegény életet él. A 11–18 éves

a fiatalok többsége
rendkívül mozgásszegény
életet él

magyar fiatalok alig ötödéről mondható el, hogy napi szinten eleget mozog. Különösen problémás a lányok helyzete: még hatodik sem teljesíti a WHO által ajánlott napi mozgásmennyiséget és -intenzitást – amely napi legalább 60 perc mérsékelt intenzív/in-

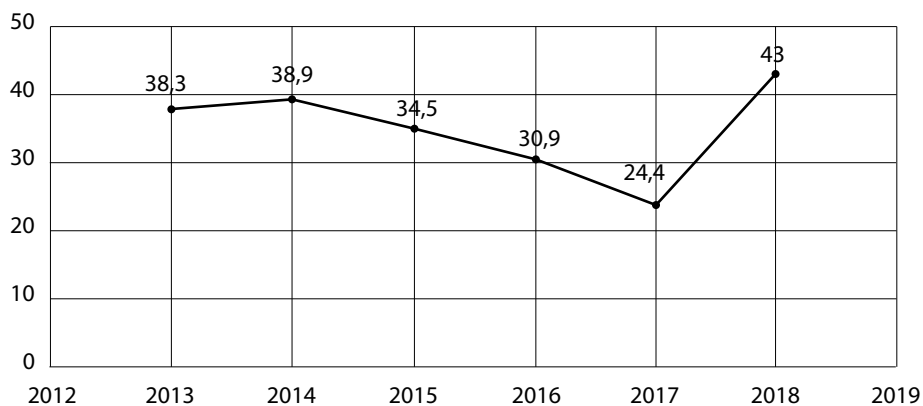
tenzív testmozgást jelent (*WHO*, 2010). A fiatalok egészségmagatartását rendszeresen vizsgáló kutatások, az elmúlt három vizsgálati időszakban ugyanakkor azt jelzik, hogy ezen a területen némi fejlődés mutatkozik (*Németh*, 2014).

A rendészeti felsőoktatásba jelentkezők fizikai alkalmatlanságának ilyen magas

aránya sem pusztán az elmúlt három évben tapasztalható. 2013-ig visszatekintve azt láthatjuk, hogy szinte minden évben a jelentkezőknek *több mint az egyharmada* elbukik a fizikai alkalmassági vizsgálatokon (*4. ábra*).

4. ÁBRA

A fizikai vizsgálaton alkalmatlan minősítést szerzők aránya 2013–2018 között (%)

FORRÁS: saját szerkesztés

Annak ellenére, hogy a gyerekek napi mozgásmennyiségét illetően pozitív a trend, még ma is súlyos probléma, hogy rendkívül mozgásszegényen élnek a magyar fiatalok. Egyébiránt az ajánlott napi minimális mennyiségű mozgás teljesítése sem feltétlen jelenti azt, hogy az adott személy képes lesz a rendészeti alkalmassági vizsgálatok teljesítésére.

A fizikai alkalmatlanság másik oka lehet, hogy a pályázók nem készülnek a vizsgálatokra, nem próbálják ki magukat a feladatok végrehajtásában, s esetenként

nincsenek is tisztában saját fizikai képességeikkel, hovatovább jelentősen felülértékelik azokat.

a fiúk 75,9%-a, a lányok 52,1%-a) „jónak” vagy „nagyon jónak” minősítette saját állóképességét

Két korábbi hazai vizsgálat eredményeit összehasonlítva azt látjuk, hogy a 7. és a 9. osztályos tanulók jelentős része (7. osztály esetében a fiúk 78,4%-a, a lányok 64,3%-

a; 9. osztály esetében a fiúk 75,9%-a, a lányok 52,1%-a) „jónak” vagy „nagyon jónak” minősítette saját állóképességét (*Szabó*, 2003). Ehhez képest egy másik vizsgálat, amely ténylegesen lemért eredmények alapján kalkulálta a diákok teherbírását,

azt állapította meg, hogy a 7–10. osztályos diákok kevesebb mint 10%-ának volt „jó” teherbírása. A többség „elfogadható”, illetve „gyenge”, jobb esetben pedig „közepes” minősítést ért el (Borkovits, 2013). Az említett kutatások összehasonlításából származó következtetéseinket természetesen óvatosan kell kezelni, hiszen a vizsgálatok eltérő időben és eltérő mintán készültek. Másfelől a feltevés helyességét, miszerint sok felvételiző fiatal azért bukik el a fizikai alkalmassági vizsgálaton, mert nem rendelkezik kellően objektív információval saját képességeit illetően – így nem is készül fel megfelelően – alátámasztani látszanak azok a nemzetközi kutatási eredmények, amelyek egyértelműen rávilágítottak arra, hogy a kamasz diákok következetesen – a

valóságosnál akár négyszeresen nagyobb mértékben – túlértékelik saját aktivitásukat, fizikai teljesítményüket (Csányi, 2010; McMurray és mtsai, 2004).

Azt talán teljes bizonyossággal kijelenthetjük, hogy a fizikai alkalmassági vizsgálatok során „alkalmatlan” minősítést szerzők magas száma semmi esetre sem valamelyik *nem* gyengébb teljesítményéből fakad. A vizsgált időszakban ugyanis a fizikailag alkalmatlan pályázók nemi megoszlása meglehetősen kiegyensúlyozott (2. táblázat). Ami egyébként bizonyítani látszik, hogy az alkalmassági vizsgálat nemek szerinti differenciáló rendszerét megfelelően alakították ki.

2. TÁBLÁZAT

A fizikai vizsgálaton alkalmatlan minősítést szerzők nemi megoszlása 2016–2018 között (fő)

	Fizikailag alkalmatlan férfi	Fizikailag alkalmatlan nő
2016	151	148
2017	105	81
2018	156	179

FORRÁS: saját szerkesztés

Az egészségügyi és pszichológiai alkalmassági vizsgálatok adatait áttekintve úgy tűnik, hogy a fizikai próbatételt követően már jóval nagyobb a megjelenési hajlandóság az egészségügyi és pszichológiai méréseken. Amíg a fizikai alkalmassági vizsgálatra berendeltek átlagosan 33,5%-a nem

jön el a megmértetésre, addig a fizikailag alkalmasnak ítélt hallgatóknak mindössze néhány százaléka dönt úgy, hogy nem vesz részt a további vizsgálatokban (2016-ban 5,8 %; 2017-ben 3,4 %; 2018-ban 2,5 %). Az elmúlt évek adatai pedig azt mutatják, hogy a rendészeti tiszt pályára

a fizikailag alkalmasnak ítélt hallgatóknak mindössze néhány százaléka dönt úgy, hogy nem vesz részt a további vizsgálatokban

készülők között csökken az egészségügyi vagy pszichológiai szempontból alkalmatlan személyek aránya.

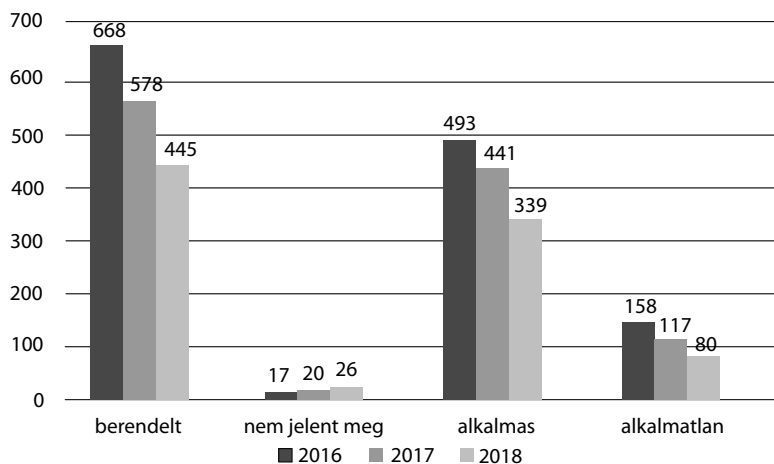
Az egészségügyi és pszichológiai alkalmassági vizsgálatokon megjelent pályázóknak 2016-ban 24,3%-a, 2017-ben 21%-a, míg 2018-ban már csak 19%-a szerzett „alkalmatlan” minősítést (5. ábra).

A hatályos jogszabály értelmében az egészségügyi, illetve pszichológiai alkalmassági vizsgálatok elsőfokú eredményeivel szemben – ellentétben a fizikai alkalmassági vizsgálatokkal – a pályázónak lehetősége van fellebbezéssel élni.

A fellebbezés lehetőségét sokan ki is használják, mindazonáltal ezen felvételizők egy része a későbbiekben nem él ténylegesen az újabb vizsgálat lehetőségével. 2017-ben például első fokon 185 személyt minősítettek egészségügyi vagy pszichikai okok miatt alkalmatlannak. 85,9%-uk (159 fő) fellebbezett a döntés ellen, ugyanakkor a másodfokú vizsgálaton már csak 117 fő jelent meg. Közülük a másodfokon eljáró egészségügyi szolgálat 68 főt minősített „alkalmas”-nak.

5. ÁBRA

Az egészségügyi és pszichológiai alkalmassági vizsgálatok eredményei 2016–2018 között (fő)

FORRÁS: saját szerkesztés

A felvételi eljárás utolsó része az úgynevezett pályaalkalmassági orientációs beszélgetés. Az eljárás egy három főből álló bizottság előtt zajlik (1 fő oktató, 1 fő valamely rendészeti szerv hivatásos állományú tisztje, 1 fő felsőbb évfolyamos tisztjelölt/hallgató).

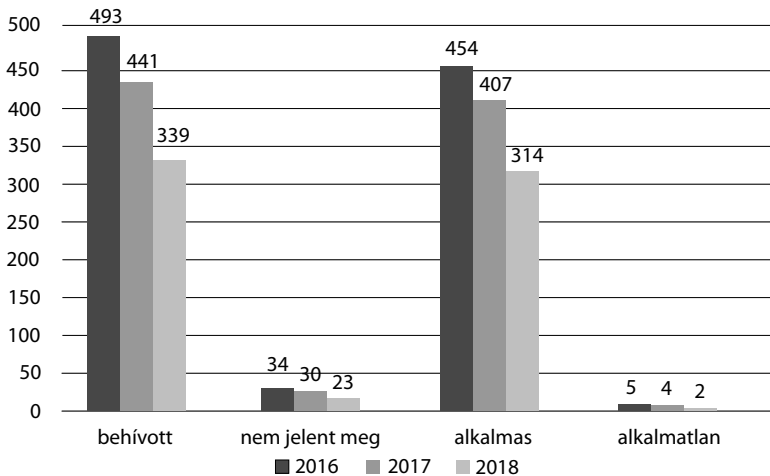
A pályaalkalmassági motivációs beszélgetés célja annak a felmérése, hogy a pályázó megfelelően motivált-e a rendészeti hivatásra, illetve nem rendelkezik-e olyan tulajdonsággal, amely esetlegesen a hivatás gyakorlására alkalmatlanná teszi.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy az orientációs beszélgetésen a megjelenő felvételizők között az „alkalmatlan” minősítést szerzők aránya a legtöbbször az 1%-ot sem éri el (2016-ban 1,08%; 2017-ben 0,97%; 2018-ban 0,63%). Ugyanakkor – a számos

vizsgálat és fizikai próbatétel sikeres teljesítése ellenére – minden évben a beszélgetésre berendeltettek mintegy 6,7%-a nem jelenik meg az orientációs elbeszélgetésen (6. ábra).

6. ÁBRA

A pályaalakmassági orientációs beszélgetés eredményei 2016–2018 között (fő)

FORRÁS: saját szerkesztés

A pályaalakmassági orientációs beszélgetések tapasztalatai azt mutatják, hogy a pályázók egy része téves vagy torz információkon alapuló, illetve romantikus hiedelmekkel átitatott elképzelésekkel rendelkezik a rendészeti hivatást illetően. Kiváltképp a bűnügyi szakterület vonatkozásában. Több esetben pedig a pályázónak az sem teljesen világos, hogy az általa választott szakirány hallgatójaként mely rendészeti szerv (pl. a Rendőrség vagy Nemzeti Adó- és Vámhivatal) állományába kerül majd. Hasonló tapasztalatokról számol be *Bolgár és Szekeres* (2015). A szerzők a katonatiszti hivatásra jelentkező pályázók orientációs beszélgetéseinek gyakorlati ta-

pasztalatait összegezve megjegyzik: „a jelöltek próbálnak ugyan tárgyi tudásról beszámolni, de ez ebben az életkori szakaszban természetesen még hiányzik” (291. o.).

Az alapképzést illető vizsgálati eredmények elemzése

Az alkalmassági vizsgálatokat követően a pályázókat a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet előírásai alapján kalkulált felvételi pontok alapján veszik fel a különböző rendészeti szakokra és szakirányokra. A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos

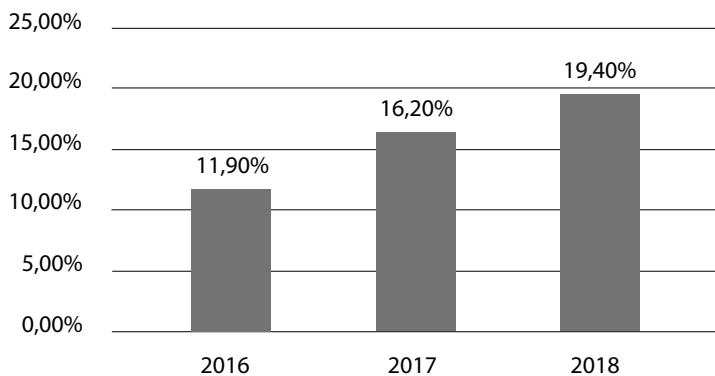
állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény előírásai szerint a felvételt nyert tisztjelöltek a beiratkozást követő hat hónapig rendészeti alapképzésen vesznek részt. Az alapképzés első öt hete az úgynevezett *intenzív képzési szakasz* (más néven *alapkiképzés*). Az alapkiképzés során a tisztjelöltek megismerkednek a rendészeti hivatás legfontosabb jellegzetességeivel, mint az egyenruha, a szigorú hierarchikus rend, a parancsuralmi rendszer, vagy az alaki és szervezeti szabályok előírásai. Az első öt hétben tehát szigorúan szabályozott, zárt rendben zajlik a képzés, azzal a további megkötéssel, hogy az állomány az első hétvégét is köteles az intézményben tölteni.

az alapképzés első öt hete az úgynevezett intenzív képzési szakasz (más néven alapkiképzés)

Az elmúlt évek tapasztalatai és számadatai azt mutatják, hogy a fiatal pályakezdők a rendészeti alapképzés intenzív szakaszának első öt hetében évről évre egyre többen hagyják el a tisztjelölti pályát (7. ábra). A képzést folytató intézmény és a „megrendelő” rendészeti szervek számára mindenképp érdeklődésre tarthat számot – és feltehetően a laikus olvasót is érdekli –, hogy az összetett alkalmassági eljárás ellenére miért ez a romló tendencia; mi az oka annak, hogy minden évben átlagosan a tisztjelölti állomány mintegy 15,8%-a (2016-ban 11,9%-a; 2017-ben 16,2%-a; 2018-ban 19,4%-a) már az első öt hét során elhagyja a képzést – azaz *leszerel*.

7. ÁBRA

Leszerelők aránya a felvételt nyert tisztjelöltek számához viszonyítva 2016–2018 között (%)

FORRÁS: saját szerkesztés

A korai pályaelhagyás lehetséges okainak feltárása céljából tartalomelemzést végeztünk a leszerelés mellett döntő tisztjelöltek által készített jelentéseken. 65 esetben kaptunk értékelhető eredményeket.

A mintában szereplő tisztjelöltek közül 50 fő a Rendőrség, 13 fő a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, további két fő pedig az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság állományába tartozott, s

innen szerelt le a rendészeti alapfelkészítés első öt hete alatt.

A tisztjelöltek átlagosan 6-7 napot töltöttek el a rendészeti alapfelkészítésen. Az átlagot adó szélsőértékek egy és huszonöt

nap között mozognak (8. ábra). A vizsgált időszakban három fő már egy nap után elhagyta a képzést, míg egy fő csaknem az alapkiképzés végéig, egészen a huszonötödik napig maradt az intézményben.

8. ÁBRA

Leszerelők száma az alapkiképzésen eltöltött idő alapján (fő)

FORRÁS: saját szerkesztés

Az elmúlt évek adatai azt mutatják, hogy a legtöbb pályaelhagyás az alapkiképzés első napjaiban (0–7. nap között) történik, illetve miután a hallgatók az első két hetet követően először hagyhatják el az intézményt a hétvégére.

A fent már említett, vizsgálatba vont 65 jelentésben a leszerelők egy része több, egymástól tartalmilag jelentősen eltérő indokot fogalmazott meg. A tartalomelemzés eredményeként azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az egyénenként eltérően megfogalmazott indokok mögött felfedez-

hető leszerelési okok (N=)összességében az alábbi öt csoportba sorolhatók:

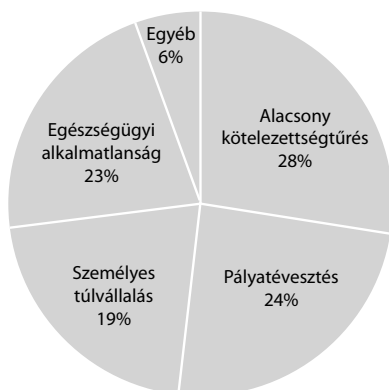
1. alacsony kötelezettségtűrés;
2. pályatévesztés;
3. személyes túlvállalás;
4. egészségügyi alkalmatlanság; valamint
5. egyéb indokok.

A felsorolt pályaelhagyási okcsoportok előfordulási arányát a 9. ábra szemlélteti.⁵

⁵ Az alacsony elemszám ellenére főként százalékos értékeket ütköztetünk, hogy jól érzékeltessük az arányokat.

9. ÁBRA

Pályaelhagyási okok csoportjai és megoszlásuk (%)

FORRÁS: saját szerkesztés

Az egyes csoportokba sorolt indokok mögöttes oksági tartalmát a következőkben így kezeljük folderíteni.

Alacsony kötelezettségtűrés (N=23).

Ebbe a csoportba soroljuk azokat az indokokat, amelyek a tisztjelölti jogállás vagy a rendészeti hivatás jellegzetességeiből fakadó kötelezettségek elutasításával állnak kapcsolatban.

A leszerelők a tisztjelölti jogállással összefüggésben alapvetően azokkal a kötelezettségvállalásokkal nem tudtak hosszú távon azonosulni, amelyek a jogszabály által tartalmilag jelentősen kötött tanulmányi szerződésükből származnak. Ilyennek tekinthető például, hogy a szerződés aláírásával a tisztjelöltnek vállalnia kell, hogy a hivatásos állományba vételét követően, legalább a rendészeti alapképzés kétszeresének megfelelő időtartamban a vele ösztöndíjszerződést kötő rendészeti szervnél szolgálatot teljesít. Tekintve, hogy jelenleg a képzési idő négy év, a szerződő összesen legalább 12 évre kötelezi el magát az egyenruhás

a szerződő összesen legalább 12 évre kötelezi el magát az egyenruhás hivatás mellett

hivatás mellett. De leszerelési indokként szerepelt a tisztjelölti jogállásból fakadó teljesítménykényszer is, minthogy a tisztjelölt nem megfelelő tanulmányi eredménye esetén a jogviszonyát felbontják (minimumkövetelmény a közepes tanulmányi átlag). Az önhibából eredő szerződésbontás, vagy a szerződési feltételek nem teljesítése pedig költségterítési kötelezettséget ró a szerződőre.

Az alacsony kötelezettségtűrésből származó leszerelések az esetek többségében ugyanakkor mégiscsak a rendészeti kultúra sajátosságaival állnak szoros kapcsolatban. A pályát elhagyó tisztjelöltek jelentős része képtelen volt elfogadni a szigorú hierarchikus berendezkedést, az utasítások és parancsok rendszerét, illetve a képzéssel járó olyan kötöttségeket, mint a reggeli ébresztő vagy az irányított időbeosztás.

A fentiekkel összefüggésben figyelemre méltónak tartom azt is, hogy a pályaelhagyó tisztjelöltek nemi megoszlását tekintve a férfiak túlsúlyával találkozunk. 2018-ban

például a felvételt nyert és a leszerelő hallgatók arányszámának nemi megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy míg a férfiak 17,4%-a hagyta el a képzést az első öt hétben, addig a nőknek mindössze 11,1%-a távozott. Visszaulva a

katonai hivatásválasztást motiváló tényezőkkel foglalkozó tanulmány megállapításaira (*Kanyóné*, 2002), ennek egyik lehetséges oka, hogy az olyan motiváló tényezők, mint az erőbizonyítás vagy a kompetenciapróba a lányoknál sokkal hangsúlyosabban jelen vannak. A hivatkozott szerző szerint az erőbizonyítással és a kompetenciapróbával összefüggő motivációs eszköztárba sorolhatjuk a férfias kihívásoknak való megfelelés, a rátermettség, az alkalmasság, a „mire vagyok képes” bizonyításának motiváló tényezőit (*Kanyóné*, 2002). Ez alapján feltételezhetjük, hogy a nők, tekintve, hogy egy társadalmilag meglehetősen maskulin szervezetrendszer közösségéhez kívánnak csatlakozni, mentálisan sokkal inkább felkészítik magukat a várható kihívásokra, a rendészeti hivatás

sajátosságaira, elvárásaira (pl. a hierarchiára, a parancsrendszerre, a kötöttségekre). Esetükben talán pontosan ugyanezért jelentősen kisebb az alacsony

kötelelességtűréssel indokolt leszerelések számaránya. A 2018-as évben például a nők mindössze 12,5%-a (N=1) hagyta el a pályát az alacsony kötelelességtűrés csoportjába sorolt indokolással. A férfiaknál ez az arány akkor 41,9% (N=13) volt. Úgy tűnik, hogy a hölgyek esetében a személyes túlvállalás (37,5%) és a pályatöredék (25%) jóval meghatározóbb a leszerelési indokok között.

Pályatöredék (N=19). E kategóriába azok az indokok tartoznak, amelyek első-

sorban a tisztjelölt pályaválasztással kapcsolatos átgondolatlan, más által jelentősen befolyásolt vagy más miatt nem megfelelő döntéséből származnak.

A leszerelők egy része sajnálatos módon

hozzátartozói – elsősorban szülői – nyomás hatására választotta a képzést.

Egy esetben talákoztunk olyan személlyel is, aki egy alkalommal már elhagyta a rendészeti alapfelkészítés intenzív

szakaszát még a befejezés előtt, azonban szülői presszió hatására egy év múlva újra visszatért. A gyakorlati eredmények ugyanakkor azt igazolják, hogy az ilyen kényszer hatására bevonuló hallgatók rendkívül rövid ideig képesek elviselni a képzés intenzív és főként gyakorlatias jellegét.

A pályatöredék kategóriába tartozó leszerelők másik része egyértelműen kiforratlan vagy elhamarkodott pályaválasztás eredményeként kerül a képzésbe. Ők azok, akik valójában más képzési terület iránt érdeklődnek – pl. nemzetközi vagy államtudományi tanulmányok, színeszet,

gazdasági terület –, illetve külföldön tervezik jövőjüket vagy családalapításba kezdenének, s ezt nem tartják összeegyeztethetőnek a hivatásos léttel.

Az e kategóriába sorolt indokok harmadik típusa, amikor a tisztjelölt nem azt kapja a képzéstől és az általa választott hivatástól, amit korábban elképzelt. Az egyenruhás hivatással kapcsolatos irreális, romantikus elképzelések, illetve a filmek, tévéfilmsorozatok által sugallt kép gondolatformáló hatása ehelyütt érhető tetten leginkább. A leszerelők beszámolóit arról árulkodnak, miszerint több esetben a pályaelhagyás indoka az, hogy a valóság

míg a férfiak 17,4%-a hagyta el a képzést az első öt hétben, addig a nőknek mindössze 11,1%-a távozott

szülői presszió hatására egy év múlva újra visszatért

sokszor egyáltalán nem korrelál az elképzelések és filmek világával.

Személyes túlvállalás (N=15). A pályaelhagyók jelentős része azzal indokolta döntését, hogy nem érzi magát kellően felkészültnek és potensnek arra és ahhoz, hogy megfeleljen a rendészeti alapfelkészítés, valamint az egyetemi képzés minimális elvárásainak. Azok a tisztjelöltek, akik ilyen okból szereltek le, három területet említettek, amelyen, úgy vélték, saját képességeikhez képest túlvállalták magukat: a fizikális felkészültség, a mentális teherbírás, valamint a tanulási képességek területét.

Egészségügyi alkalmatlanság (N=19). A rendészeti felsőoktatás során mindvégig, de különösen a felvételt követő rendészeti alapfelkészítés első öt hetében a tisztjelöltek folyamatos fizikai igénybevételnek vannak kitéve. A fokozott és tartós fizikai terhelés értelemszerűen megfelelő egészségügyi állapotot követel. Többek között ez az oka annak, hogy a felvételere pályázókat az egészségi vizsgálat kötelezettsége terheli.

Az alkalmassági vizsgálatok ellenére számos esetben történik leszerelés az alapkiképzés folyamán azért, mert a pályázók elhallgatják korábbi sérüléseiket, betegségeiket, illetve azokat gyógyultnak vélik, s a fizikai terhelés hatására e problémák újra tüneteket produkálnak. A vizsgált mintában olyan korábbi, illetve eltitkolt sérülések, betegségek tünetei vezettek a leszereléshez, mint a különböző mozgásszervi betegségek (pl. korábbi sportsérülések, ficamok, csontthártyagyulladás), gerincbántalmak, szív- és érrendszeri betegségek, a köldöksérv vagy az asztma.

Az egészségügyi alkalmatlanságot indokként megjelölő tisztjelöltek másik csoportja olyan sérülésre hivatkozott, amelyet

a rendészeti alapfelkészítés során szenvedett el, s amelyből az öt hét folyamán nem volt képes felgyógyulni, ezáltal képtelen volt teljesíteni a kritériumfoglalkozások követelményeit.

A mintában szereplő tisztjelöltek összesen 19 esetben indokolták egészségügyi alkalmatlansággal leszerelésüket, azonban közülük mindössze nyolcan voltak azok, akik a kiképzés idején szereztek sérüléseket.

a pályázók elhallgatják korábbi sérüléseiket, betegségeiket, illetve azokat gyógyultnak vélik

Egyéb (N=5). E kategóriába soroltuk azokat az indokokat, amelyek a fenti csoportok egyikébe sem helyezhetők el. Ilyenek tekinthetők, amikor a rendészeti szerv indokolás

nélkül megszüntette a tisztjelölt jogviszonyát; a tisztjelölt saját kérésére – családi, magánéleti okokra hivatkozva – szűnt meg a jogviszony; vagy a tisztjelölt külön nem indokolta döntését. A leszerelési okok e csoportjában mindössze öt eset szerepel, így jelentőségük elhanyagolható.

Az alapkiképzés első napjait vizsgálva azt látjuk, hogy a tisztjelöltek leghamarabb az alacsony kötelezettségtúrás, a pályatévésztés és a személyes túlvállalás felismerése miatt hagyják el a rendészeti alapfelkészítés intenzív szakaszát (3. táblázat). Az alacsony kötelezettségtúrásból származó pályaelhagyások jelentős száma feltételezhetően kapcsolatban áll a fiatalok generációs sajátosságaival. Pais (2013) úgy véli, hogy a Z generáció tagjaira nem tekinthetünk úgy, „mint egy generációra a többi között, hiszen ők a világ első globális nemzedéke” (12. o.). A szerző szerint e generáció legfontosabb jellemzője, hogy a személyi szabadság rendkívül fontos számukra, elődeiknél sokkal gyorsabb ritmusban élnek, inkább bíznak magukban, mint a körülöttük lévő világban, bátrak és

kezdeményezők, ugyanakkor a szabályok betartására sokkal kevésbé mutatnak hajlandóságot, és sok esetben jellemzik őket narcisztikus személyiségjegyek. Számolnunk kell továbbá azzal, hogy a tekintélyhez való viszonyuk jelentősen eltér a korábbi generációk szülőiteihez képest (Pais, 2013). Mindezek pedig könnyen válhatnak összeegyeztethetlenné a korábbi képzési rendszerek, de különösen a rendészeti képzési rendszer elvárásaival.

3. TÁBLÁZAT

A pályaelhagyási indokok előfordulása az alapkiképzés 1–3. napjaiban (esetszám)

Kiképzési napok	Alacsony kötelezettség-tűrés	Pályatévesztés	Személyes túlvállalás	Egészségügyi alkalmatlanság
1. nap	2	1	-	-
2. nap	9	5	5	-
3. nap	3	5	1	1

FORRÁS: saját szerkesztés

4. TÁBLÁZAT

A pályaelhagyási indokok előfordulása az alapkiképzés 12–13. napjaiban (esetszám)

Kiképzési napok	Alacsony kötelezettségtűrés	Pályatévesztés	Egészségügyi alkalmatlanság	Személyes túlvállalás
12. nap	1	1	-	-
13. nap	2	2	6	1

FORRÁS: saját szerkesztés

A leszerelések második nagyobb hulláma (az első hét napot követően), mint ahogyan arra a fentiekben utaltam, akkor indul meg, amikor a tisztjelöltek az első két hét után először hagyhatják el az intézményt a hétvégre.

Ebben az időszakban elsősorban az egészségügyi alkalmatlansági okok domi-

nálnak a leszerelések indokai között (4. táblázat). A leszerelők egy része (négy fő) a gyakorlatok során szerzett sérülésre, egy fő pedig a korábbi egészségügyi problémák tüneteinek kiújulására (két esetben) hivatkozott. A két másik meghatározó leszerelési indok – az alacsony kötelezettségtűrésre és a pályatévesztésre való hivatkozás – pe-

dig feltehetően oda vezethető vissza, hogy a hallgatók a képzés folyamán ebben az időszakban mehetnek először haza, s ekkor van alkalmuk először személyesen megbeszélni családtagjaikkal, szüleikkel tapasztalataikat, érzéseiket, a pályaelhagyás lehetőségét, illetve a jövőbeli alternatívákat.

KÖVETKEZTETÉSEK

A rendészeti felsőoktatásba jelentkező fiatalok, valamint a felvételt nyert, de pályájukat rendkívül korán elhagyó tisztjelöltek adatait elemezve több olyan tényezőre, illetve esetleges összefüggésre is rámutathatunk, amelyek fontosak lehetnek a rendészeti tisztképzés, illetve a rendészeti szervek számára, s érdekesek a téma iránt érdeklődő olvasónak.

A rendészeti felsőoktatási intézménynek a jövőben is törekednie kell arra, hogy megfelelő, illetve valóságokon alapuló információkhoz juttassák a pálya iránt érdeklődő fiatalokat, a tiszt képzést és a rendészeti szervek munkáját illetően egyaránt. Mindezt pedig olyan közvetítő csatornákon (pl. Facebook, Instagram, Twitter stb.), amelyekkel ténylegesen elérhető a célgeneráció legnagyobb része. Ez utóbbiak kapcsán jelentős felelősség hárul a rendészeti szervekre is, minthogy a szervezet külső kommunikációjáért, a társadalom tagjai felé irányuló információátadásért, a szervezet működésének, munkájának valóságghű ábrázolásáért és bemutatásáért elsősorban ők felelősek.

Az eredmények rávilágítanak továbbá a következő kihívásokra:

- A rendészeti felsőoktatási intézménybe jelentkezők felvételi eljárása kapcsán törekedni kell olyan kiválasztási rendszer kidolgozására, amely a rendészeti hivatásra leginkább alkalmas személyek számára biztosít bejutási lehetőséget.
- A jelenlegi alkalmassági rendszer megtartása mellett is különös figyelmet szükséges fordítani a pályázók egészségi alkalmassági vizsgálataira. Az egészségi szűrések szigorú és következetes alkalmazása révén törekedni kell arra, hogy a *titkolt betegséggel, sérüléssel* rendelkező felvételt nyert személyek számát minimalizáljuk. Ezzel párhuzamosan pedig szintén következetesen és hatékonyan kellene fellépni a büntetőjogi felelősség tudatában tett *valótlan nyilatkozatokat tevő személyekkel* szemben, illetve akik a valóság elhallgatásában és a valótlan tények igazolásában tevékenyen közreműködnek;
- A jelentkezők generációs jellemzőit szem előtt kell tartani a kötelezettségek előírásakor is. Tekintetbe kell venni, hogy az alacsony kötelezettségtűréssel kapcsolatos indokok között jelentős szerepet játszanak azok, amelyek a tisztjelölti jogállással összefüggő felelősségvállalással állnak kapcsolatban, így különösen a *12 évre szóló elköteleződés* vagy a költségvisszatérítési kötelezettségből fakadó *anyagi felelősség*;
- A megfelelő létszámú és megfelelő felkészültségű rendészeti tiszt állomány utánpótlásának biztosítása érdekében lehetőségként kellene számolni a rendészeti felsőoktatásba felvehető hallgatói létszámkeret növelésével.⁶ Így – a megnövelt létszámkeret segítségével –

⁶ A Nemzeti Közszolgálati Egyetemről szóló 2011. évi CXXXII. törvény 41. § (2) bekezdésének hatályos szövege szerint: „Kormányhatározat alapítja meg a felügyeletet gyakorló miniszterek közös javaslatára az államtudományi és közigazgatási, rendészeti, katonai, nemzetbiztonsági, valamint nemzetközi és európai közszolgálati felsőoktatás tekintetében az adott évben felvehető hallgatói létszámkeretet.”

maga a rendészeti alapfelkészítés egyfajta kiválasztási rendszerként funkcionálhat, ahol – a fokozatosan felépített, de csak a *pillanatnyi* állapotot mérő felvételi szűrővizsgálatokkal szemben – *tartós* fizikai, illetve mentális terhelés mellett megtarthatóvá válnak a rendészeti hivatásra leginkább motivált és alkalmas fiatalok. Az alapfelkészítés ilyen szemléletű átalakításával – s mellette a tisztjelölteket terhelő pénzvisszafizetési kötelezettség (amelyet az ösztöndíjszerződés tartalmaz) *későbbi* időpontban történő életbeléptetésével – a hallgatók megtartása erősödhet (Szabó, 2018a).

Végezetül újra hangsúlyozni szükséges, hogy a rendészeti felsőoktatásnak és a rendészeti szervezetek egyaránt tekintettel kell lenniük az újonnan belépő fiatal generáció sajátos tulajdonságaira

rendészeti szervezetek egyaránt tekintettel kell lenniük – saját elvárásaik mellett – az újonnan belépő fiatal generáció sajátos tulajdonságaira. Hiszen őket olyan sajátosságok is jellemzik (a korábban említettekén túl), mint a tudásalapú vezetés és az önállóság igénye, a változatosság szeretete, s ezek kielégítése érdekében nem félnek, sőt kifejezetten gyorsan képesek munkát, hivatást váltani. Ez pedig a pályaelhagyás, illetve a pályán tartás szempontjából semmi esetre sem hagyható figyelmen kívül (Szabó, 2017).

IRODALOM

- Bajomi-Lázár Péter (2017): Manipulál-e a média? *Médiakutató*, **18.** 2. sz., 61–79.
- Balassa Bence (2018): Arról, hogy mi az „igazság” – avagy a tudásmanagement elméleti problémája. In: Czene-Polgár Viktória és Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment. Tanulmánykötet*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőr Tagozat, Budapest. 21–32.
- Balázs István szerk. (2011) *A konagyermekkor fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások*. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
- Bolgár Judit és Szekeres György (2015): A pályaaorientáció jellemzői, kapcsolata a pályaaalkalmassági vizsgálattal. *Hadtudományi Szemle*, **8.** 1. sz., 283–293.
- Borkovits Margit (2013): Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek testnevelési teljesítményének vizsgálata. *Iskolakultúra*, **23.** 1. sz. 3–9.
- Borosán Lívია és Vartman György (2012): *Pályaválasztási orientációs kutatás Zala megyében. Helyzetlemző tanulmány, Zala Megye*. Letöltés: https://www.pgz.si/upload/File/2013/os_zalai_ai2.pdf (2018. 09. 23.)
- Bús Imre (2013): Játék és kultúra. A játék szerepe a gyermekek kultúra-elsajátításában. *Iskolakultúra*, **23.** 5–6. sz., 108–115.
- Csányi Tamás (2010): A fiatalok fizikai aktivitásának és inaktív tevékenységeinek jellemzői. *Új Pedagógiai Szemle*, **60.** 3–4. sz., 115–128.
- Erdős Ákos (2018a) Alkalmom vagy tervszerűség? A pénzügyőr tisztjelöltek pályára lépésének rövid vizsgálatáról. In: Czene-Polgár Viktória és Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest. 115–130.
- Erdős Ákos (2018b): Elhárító mechanizmusok a rendészeti szervezet működésében. *Belügyi Szemle*, **66.** 6. sz., 17–35.
- Hajdu Miklós, Makó Ágnes, Nábelek Fruzsina és Nagy Daniella (2017): *Általános iskolások pályaválasztása 2017*. Elemzés a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara számára. MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, Budapest.

- Hegedűs Judit és Fekete Márta (2018): A rendészeti felsőoktatás pedagógiai megújulásának lehetőségei. In: Dobák Imre, Hautzinger Zoltán (szerk.): *Szakmaiság, szerénység, szorgalom: Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére*. Dialóg Campus Kiadó; Nordex Kft., Budapest, 289–298.
- Horváth Imre (2016): A maskulinitás szerepátékai A Pál utcai fiúkban. *Alföld*, **67**. 9. sz., 70–82.
- Hutflesz Mihály (2011): *A továbbtanulást és a pályaválasztást befolyásoló tényezők megítélése a 7., 8. osztályos tanulók körében. Helyzetelemző tanulmány Vas Megye*. PannonPorta Kft., Szombathely. Letöltés: http://www.pgzs.si/upload/File/2012/VAS_AI.pdf (2018. 09. 23.)
- Juhász Csilla (2017): Z generációs hallgatók felsőoktatási motivációjának vizsgálata. *Közép-Európai Közlemények*, **10**. 2. sz., 131–141.
- Kanyó Lászlóné (2002): *A honvédtiszt pályát választó, katonai vezető szakos hallgatók rekrutációja*. (Doktori értekezés, kézirat, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest).
- Kéri Katalin (2015): Gyermekgondozási-gyermeknevelési szokások különböző kultúrákban (Szempontok és adatok a gyermekkortörténet kutatásához). In: Belovári Anita (szerk.): *I. Nemzetközi Kisgyermeknevelési Konferencia Tanulmánykötet*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár. 12–23.
- Kispálné Horváth Mária és Vincze Szilvia (2009): Végzős középiskolások továbbtanulással kapcsolatos motivációi, döntései és az azokat befolyásoló tényezők. *Új Pedagógiai Szemle*, **59**. 12. sz., 57–73.
- Kovács György, szerk. (1985): Óvodapedagógia. Tankönyvkiadó Vállalat, Budapest.
- Kozáry Andrea (2017): *Rendészetszociológia kézikönyv II*. Rejtjel Kiadó, Budapest.
- Kun Enikő (2013): A szabad játék. *Magiszter*, **11**. 2. sz., 84–89.
- Maár Tiborné (2009): A játék módszerének alkalmazása a tanítás során. *Iskolakultúra*, **19**. 1–2. sz. 44–55.
- Magasvári Adrienn (2018): A Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományának jogviszonyára vonatkozó általános szabályok. In: Erdős Ákos (szerk.): *Integrált pénzügyi ismeretek I.: Kezdő pénzügyőrök kézikönyve*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat, Budapest, 44–64.
- Magasvári Adrienn és Szakács Édua (2018): Entrants at the gate of public service, or how do public service organizations see young people's career choice motivations. In: Czene-Polgár Viktória és Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat, Budapest, 187–204.
- Martin, Craig A. és Bush, Alan J. (2000): Do role models influence teenagers' purchase intentions and behavior? *Journal of Consumer Marketing*, **17**. 5. sz., 441–454.
- McMurray, R. G., Ring, K. B., Truth, M. S., Welk, G. J., Pate, R. R. ...és Sallis, J. F. (2004): Comparison of two approaches to structured physical activity surveys for adolescents. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, **36**. 12. sz., 2135–2143.
- Morel, J., Bauer, E., Meleghy Tamás, Niedenzu, H. J., Preglau, M. és Staubmann, H. (2000): *Szociológiaelmélet*. Osiris, Budapest.
- Németh Ágnes (2014): Fizikai aktivitás és képernyőhasználat. In: Németh Ágnes és Költő András (szerk.) *Egészség és egészségmagatartás iskoláskorban 2014. Az Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása elnevezésű, az Egészségügyi Világszervezettel együttműködésben megvalósuló nemzetközi kutatás 2014. évi felméréséről készült nemzeti jelentés*. Nemzeti Egészségfejlesztési Intézet, Budapest. 31–45.
- Pais Ella Regina (2013): *Alapvetések a Z generáció tudomány-kommunikációjához*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
- Szabó Ágnes (2003): A napirend néhány jellemzője: testmozgás, képernyőhasználat, tanulásra fordított idő. In: Aszmann Anna (szerk.) *Iskoláskorú gyermekek Egészségmagatartása. Egészségügyi Világszervezet nemzetközi kutatásának keretében végzett magyar vizsgálat „Nemzeti Jelentés” 2002*. Országos Gyermkegészségügyi Intézet, Budapest. 35–48.
- Szabó Andrea (2018a): Sub pondere crescit palma, avagy a pénzügyőr tisztjelölt erőpróbája. In: Dobák Imre és Hautzinger Zoltán (szerk.): *Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére*. 2018. Dialóg Campus, Budapest. 599–612.
- Szabó Andrea (2018b): A tisztjelölti jogállás sajátosságai. In: Erdős Ákos (szerk.): *Integrált pénzügyi ismeretek I. – Kezdő pénzügyőrök kézikönyve*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest. 156–180.
- Szabó Katalin (2017): Női generációk és helyzetük a hazai és uniós munkaerőpiacon. *Studia Mundi*, **4**. 5. sz., 60–72.

Tajtiné Lesó Marianna Györgyi és Balázsné Csuha Mária (2010): *7. és 8. évfolyamos tanulók és szüleik továbbtanulási terveit, motivációit Egerben és az Egri Kistérség területén működő önkormányzati fenntartású iskolákban. Kutatási összefoglaló.* Városi Nevelési Tanácsadó, Pályaválasztási és Logopédiai Intézet, Eger.

Turi Endréné Újhelyi Mária (1982): *A rendszerezési és a logikai fejlesztések lehetőségei az óvodai anyanyelvi nevelésben.* (Doktori értekezés, kézirat, Szegedi Tudományegyetem, Szeged).

Varga András (2014): Gondolatok a Nemzeti Közszerződés Egyetem „Nyílt Napok” rendezvényeihez. *Hadtudományi Szemle*, 7. 2. sz., 223–232.

World Health Organization (2010): *Global recommendations on physical activity for health.* WHO Press, Genava.

Szanyi Dorottya: Szomszéd

„A kép 2017-ben, egy művészi munkámhoz készült, Ady Endre egyik verséhez. Ami az érettségimben is megjelent.”

Szűcs Bendegúz fotója

„Ezt a képet az iskolában készítettem, és arra szerettem volna helyezni a hangsúlyt, ahogy a fény megcsillan a kulcs fém felületén.”